

Törzsek háborúja

2011 április 12. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Líbiában elszabadult a pokol.

Az utcákon külföldi zsoldosok és lázadók vadásznak egymásra. A törzsek, katonák, politikusok és diplomaták sorra pártolnak el a fennálló rendt?l, és a nemzetközi közvélemény egyhangúlag követeli Kaddafi ezredes távozását. De

mir?l szól valójában a konfliktus?

„?rült diktátor”, „a sivatag ?rült kutyája.” A nyugati sajtó nem fukarkodik a jelz?kkel, ha Kaddafiról van szó. A vádak ellenére azonban az ezredes zseniális vezet?. Külföldi szemmel irracionális tettei viszont csakis az ország bels? viszonyainak alapos ismeretében értelmezhet?k.

Muammar al-Kaddafi (és nem Kadhafi) 1942-ben egy beduin sátorban látta meg a napvilágot egy kicsiny, arabizált berber törzs, az al-Kaddafa gyermekeként. Származása nem sok el?nyt biztosított számára. A százötven, zömében berber, tuareg, tebu, arab és arabizált berber törzsnek otthont adó Líbiában az ember sorsát leginkább nemzetsége határozta meg. Az egyént a külvilág nem érdemei szerint mérte, hanem törzsével azonosította. Ha az illet? jó nev?, er?s nemzetségb?l származott, kinyíltak el?tte a kapuk.

Ha viszont valaki gyenge családból származott, hiába volt tehetséges ember, lehet?ségei er?sen korlátozottak voltak. Társadalmi mobilitás nemigen volt, a házasságok szintén törzsön belül köttettek. Az egyszer? embereket ez azonban nemigen zavarta, hiszen a törzs gyakorlatilag állam volt az államban.

Tagjainak feltétlen lojalitásért cserébe feltétlen védelmet biztosított. A hierarchia – legyen az törzsön belüli vagy törzsek közötti – a legtermészetesebb dolognak számított.

Líbiát akkoriban a Szennuszi rend uralta. Az uralkodóház hatalma a XIX. század során a mai Líbia és Csád jelent?s részére is kiterjedt. Az 1900-as évek elején komoly érdemeket szereztek a francia gyarmatosítók elleni harcban, majd az oszmánok támogatásával ellenálltak az olasz gyarmatosításnak is 1911 és 1927 között. A Szennuszi rend nagy m?veltség?, Mekkában képzett vallástudókból állt, és számos tekintélyes törzset integrált.

Kaddafi ezzel szemben analfabéta, szegény családból érkezett. Egyszer? muszlim vallási tanodába járt, majd kadétiskolába iratkozott be, ami akkoriban egyetlen felemelkedési lehet?ség volt a szegényebb fiatalok számára.

Nem csoda, hogy nagy benyomást gyakorolt rá a szocialista eszméket, társadalmi egyenl?séget és arab nacionalizmust hirdet?, egyiptomi gyöker? Szabad Tisztek Mozgalma, amelynek ? maga is tagja lett.

1969-ben a mozgalom az akkor 27 éves Kaddafi ezredes vezetésével megdöntötte Idrísz király és a Szennuszi rend uralmát. Kaddafi új politikai struktúrát álmodott meg: a Dzsamáhirijját, a tömegek demokráciáját, egy állam nélküli államot, ahol a helyi fórumok keretén belül elméletileg bármely polgár személyesen szólhat bele az ország ügyeibe.

Hamar kiderült azonban, hogy a pánarab eszme nehezen idomítható a helyi törzsi viszonyokhoz. Zöld könyv ide, Dzsamáhirijja oda, Kaddafi honfitársai a továbbiakban sem araboknak, muszlimoknak vagy épp afrikaiaknak, hanem saját törzsük gyermekének tartják magukat. Kaddafi támogatást és feltétlen lojalitást egyedül saját nemzetségét?l, illetve a vele szövetséges nemzetségekt?l várhatott.

A forradalmi csapatok három törzs, a Kaddafa, a Maghraha és Warfalla fiai közül kerültek ki. Nem csoda, hogy ?k lettek Kaddafi f? hatalmi bázisa. ?k adták javarészt a biztonsági er?ket és bel?lük kerültek ki a rezsim gerincét képez? Forradalmi Bizottság Mozgalmának tagjait is, mely törzsi szövetségben és ideológiailag egyaránt elkötelezte magát a rezsim és a vezér személye irányába. A többi törzs miatt nem fájt Kaddafi feje. Közülük jött, ismerte gondolkodásmódjukat.

Tudta, hogy a törzsek egyedül az er?t tisztelik, és nem szállnak szembe a leger?sebbel. Ez mindig is így volt. Már Mohamed próféta is tudta, hogy ha legy?zi az Arab-félsziget leger?sebb törzsét, a Mekkát uraló Kurajst, akkor nem kell további háborúkkal bíbel?dnie, mert az arab nemzetségek automatikusan mellé állnak.

Hasonló reflexek garantálják Szaúd-Arábia névadójának, a Szaúd nemzetségnek a hatalmi stabilitását és részben ez magyarázta az al-Tikríti törzs uralmát a Szaddám Huszein uralta Irakban. Ez állt Moammar Kaddafi hatalma hátterében is. A forradalom tehát, arab nacionalista jelszavai ellenére, a líbiai hétköznapokban törzsi rivalizálásként jelent meg.

A vezér – aki hivatalos formában semmiféle pozíciót nem hordoz – az évtizedek során atomizálta a líbiai társadalmat, biztosítva, hogy semmilyen, a hatalom látókörén kívüli szervez?dés ne indulhasson meg.

Az iszlamista ellenzéket a 90-es évek második felében a keleti Cyrenaica tartományban zajlott lázadások után teljesen felszámolták. A világi ellenzékiek pedig már 1973 óta sorra emigrációba vonultak. A kétpólusú világrend idején Kaddafi állami szintre emelte a terrorizmust. Tripoli számos baloldali gerilla- és terrorszervezetet támogatott, amivel kivívta a Nyugat haragját. 1992-ben az ENSZ embargókat vezetett be az ország ellen. Biztosítandó, hogy idegen, felbujtó eszmék ne fert?zhessék meg a líbiai fiatalok lelkét, Kaddafi még az idegen nyelvek iskolai oktatását is beszüntette.

Eközben az olajvagyon és infrastrukturális fejlesztések némileg átrajzolták az ország lakossági térképét. A Szirt öbölmenti olajmez?ket ma a Kaddafa, illetve a hozzá lojális Fezzan törzs uralja. Líbia jelent?s része sivatag, így a

hatmilliós lakosság mára leginkább Tripoliban és Bengáziban, illetve a két nagyváros köré csoportosuló városokban él. Ha tehát egy vezet? a fenti régiókat elveszti, akkor hiába uralja az olajmez?ket, az országnak mégis búcsút mondhat.

Az ezredes az „oszd meg és uralkodj” elvet követve biztosította, hogy senki ne veszélyeztesse hatalmát, és fia jövend?beli elnökségét. A rendszeren belül általános bizalmatlanság uralkodott, így nem véletlen, hogy Kaddafi külföldi zsoldososokkal biztosította hatalmát. 1980-ban az arab nacionalizmus és iszlamizmus jegyében minden muszlim el?tt megnyitotta az ország határait. A vezér még az Iszlám Hadosztályt is felállította, mely a csádi, ugandai és tanzániai konfliktusok idején a líbiai érdekek mentén lépett közbe.

Kaddafinak azonban rá kellett jönnie: Líbia nem Egyiptom, ? pedig nem Nasszer. Az arab vezet?k nem vették komolyan az alacsony sorból jöv?, pongyola arabsággal beszél? államf?t. 1997-ben Kaddafi újragondolva országa pozícióját, megalapította az Afrikai Uniót, és a pán-afrikai eszme szószólójává vált. A kapukat immár a fekete-afrikaiak el?tt is megnyitotta, akik szép számmal érkeztek Líbiába. A színes sereg súlyos társadalmi feszültséget okozott, mely 2000 szeptemberében zavargásokba torkollott. A fekete zsoldosokból szervezte Kaddafi a belföldi bevetésekre fenntartott „32-es hadosztályt”, amely nem Líbia, hanem egyedül a vezér személye iránt volt lojális.

A fekete-afrikai bevándorlók nemcsak saját népe, de Európa ellen is fegyverré váltak a vezér kezében. Az európai országokat, de legf?bbképpen a pár száz kilométerre fekv? Olaszországot megrémítette a ladikokon érkez? menekültáradat rémképe. Róma ezért partvédelmi és gazdasági megállapodásokat kötött Tripolival, ett?l remélve hogy a líbiaiak már saját partjaiknál feltartóztatják a menekül?ket.

2002-ben Kaddafi ezredes kárpótlást ajánlott a Lockerby-merénylet áldozatainak, majd egy évvel kés?bb bejelentette, felhagy atomprogramjával. Líbia ezzel visszatért a nemzetközi porondra. A külföldi t?ke beáramlásával azonban er?sen megn?tt a korrupció. A vezér ugyan meg?rizte keze tisztaságát, hét fia és egyetlen lánya viszont komoly összegeket vágott zsebre külföldi cégekt?l, némi közvetítésért.

Kaddafi rezsimje a helyi törzsi reflexekre épült. Nem csoda, hogy bukást is ugyanezek a reflexek okozták. Az els? dominó a Szaadi törzs volt. A Bengházi környékén él? nemzetség korábban sem szimpatizált a rezsimmel. Annak idején ?k adták ugyanis a Kaddafi és csapata által megbuktatott Szennuszi mozgalom magját. Nem véletlen tehát, hogy a Kaddafi-párti rendfenntartóktól megtisztított környékeken éppen a régi forradalmi lobogót emelték magasba, mely közepén a félholdas fekete sáv a Szennuszi rend zászlaja volt.

Az er?s kéz megroppanását a többi törzs is megérezte, a dominó pedig d?lni kezdett. A sor még a rendszerh? Warfallat is elérte. A nemzetségnek korábban is voltak sérelmei, hiszen egyik ága érintett volt egy 1993-as sikertelen lázadásban. A törzs akkor nem volt hajlandó feláldozni b?nös tagjait, akiket így Kaddafi más törzsekb?l való csatlósai végeztek ki. Most eljött a bosszú ideje.

„Kaddaffi meg?rült! Kaddafi saját népét löveti!” – szörnyülködik álszent módon az ellenzék. Való igaz. Kaddafi nem ijed meg a vérontástól. De nem azért, mert ?rült vagy vérszomjas, hanem mert ett?l az ellentábor sem riad vissza.

A zavargások kirobbanása után a feldühödött tömeg élve égetett el két rezsimpárti rend?rt, többeket pedig golyóval végeztek ki.

Kell? figyelmeztetés ez a Kaddafa nemzetség számára ahhoz, hogy az utolsó golyóig harcoljanak. Líbiában nem polgár-, hanem törzsi háború zajlik. A hagyományok szerint ebben csakis az er?sebb gy?zhet.

Sayfo Omar, demokrata

Ajánló